

โครงการสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้
ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรีญ จังหวัดน่าน
Creative Project of Learning Center: Experience the Way of Life
of Lua-Prai Tribe, Nan Province

¹ณัฐวุฒิ ศิริมงคล Nattawut Sirimongkon

²ปรีชา ปั่นเกล้า Preecha Pun-Klum

^{1,2}คณะมัณฑนศิลป์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2}Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

¹Corresponding author, e-mail: Nattawutart.si@gmail.com

Received November 15, 2024; Revised December 26, 2024; Accepted: December 31, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรีญ 2) ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านปากำ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน อันเป็นถิ่นฐานของชนชาวเขาเผ่าลัวะ-ปรีญ และเพื่อนำมาสู่ 3) การออกแบบแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรีญ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาข้อมูล การลงพื้นที่สังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ชนเผ่าลัวะ-ปรีญ บ้านปากำ ตำบลงพญา เมืองคัมภีร์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าและมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นในแง่วิถีชีวิต ความเชื่อ สถาปัตยกรรม หรือภูมิปัญญา 2) สภาพแวดล้อมทางกายภาพของบริเวณพื้นที่โดยรอบหมู่บ้านปากำมีความเหมาะสมด้วยประการต่างๆ ในการที่จะจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้ขึ้น และ 3) โครงการศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบนั้นจะเป็นแบบเสนอโครงการที่สามารถนำไปต่อยอดในพื้นที่จริงได้ไม่ว่าจะในด้านการจัดการพื้นที่ใช้สอยหรือการจัดสรรพื้นที่องค์ความรู้และกิจกรรมภายในศูนย์ นำไปสู่การเป็นแหล่งองค์ความรู้ที่ผู้คนในวงกว้างสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้เพื่อนำมาซึ่งคุณประโยชน์ทางการสร้างการรับรู้และความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ การอนุรักษ์ไว้ซึ่งอัตลักษณ์และองค์ความรู้ของชนเผ่าลัวะ-ปรีญ รวมไปถึงการส่งเสริมคุณค่าและความหมายของการดำรงชีวิตและการสร้างความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ให้กับชาวลัวะ-ปรีญในการที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งที่ดำรงมาทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของตน

คำสำคัญ: ลัวะ-ปรีญ; ศิลปวัฒนธรรม; แหล่งเรียนรู้

Abstract

This research article aims to 1) study about the identity, way of life, and arts and culture of the Lua-Prai Tribe. 2) study the physical environment of Ban Pa Kam

Village, Bo Kluea District, Nan Province, which is the homeland of the Lua-Prai tribe. And to 3) design a prototype project of the Learning Center: Experience the Way of Life of Lua-Prai Tribe. This research is qualitative research by documentary studying, field studying, and field interviewing in order to obtain information and knowledges for using in the design process. The results of the study found that 1) the Lua-Prai tribe, Ban Pa Kam, Dong Phaya Subdistrict, has valuable knowledges of arts and culture and its own identity whether in terms of way of life, believe, architecture, or wisdom. 2) The physical environment of surrounding areas of Ban Pa Kam Village is suitable in various ways in order to project a learning center. Also, 3) the design of learning center will be a project proposal that can be further developed in the actual area, whether in the field of living space management and knowledge or activity sets. Beneficially leading to be a source of knowledges that accessed by a wide range of people. This is to bring benefits in creating awareness and understanding of the existence of ethnic groups and to preserve the identity and knowledges of the Lua-Prai tribe. Furthermore, it also promotes the value and meaning of living and creates ethnic pride for the Lua-Prai people in preserving the best of their arts, culture, and traditions.

Keywords: Lua-Prai; Arts and Culture; Learning Center

บทนำ

ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม กล่าวคือ มีการอยู่ร่วมกันของสังคมซึ่งมีความแตกต่างทางอัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมอันเกิดจากการมีอยู่ของกลุ่มคนซึ่งมีความแตกต่างทางด้านเชื้อสายและการอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มคนด้วยเหตุปัจจัยทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและประวัติศาสตร์ โดยการมีอยู่ของสังคมที่แตกต่าง หรือ การเข้ามาของสังคมใหม่นั้นเรียกว่า กลุ่มชาติพันธุ์ *ชนเผ่าลัวะ-ปรัย* บ้านปากำ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ก็เป็นอีกหนึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย ซึ่งแม้พวกเขาจะไม่ได้เป็นที่รับรู้ถึงการดำรงอยู่ในวงกว้างมากนัก แต่ก็นับว่ามีประวัติศาสตร์ควบคู่กับชนชาติไทยมาอย่างยาวนาน โดยผู้คนชนเผ่าลัวะ-ปรัยมีทั้งภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ภูมิปัญญา รวมไปถึงโลกทัศน์ทางด้านความเชื่อเป็นของตนเอง (ชลธิรา สัตยารัตนา, 2530)

ด้วยความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมและการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ส่งผลให้ช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน รวมถึงอำเภอบ่อเกลือ มีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและก้าวกระโดด อ้างอิงข้อมูลจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดน่านมีมูลค่าการท่องเที่ยวสูงถึง 3000 ล้านบาทต่อปี โดยในเดือนพฤศจิกายนปี 2563 มีปริมาณนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากกว่าหนึ่งแสนรายซึ่งนับเป็นสถิติที่สูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว, 2564) ทำให้การท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ของจังหวัดน่านเริ่มปรับเปลี่ยนไปในทิศทางที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้นเพื่อที่จะรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว จากความ

เปลี่ยนแปลงที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลัวะ-ปรีญ บ้านป่าก่า ในอำเภอป่าก่า เกื่อนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน ชาวลัวะ-ปรีญรุ่นใหม่มีโลกทัศน์และความคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นสากลอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดค่านิยมการเดินทางออกจากพื้นที่และละทิ้งวิถีชีวิตเดิมเพื่อมาแสวงหาบริบทสากลในแบบวิถีคนเมือง ในขณะที่ชาวลัวะ-ปรีญรุ่นเก่านั้นก็เริ่มนับถอยหลังลงทุกที ส่งผลให้อัตลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต หรือภูมิปัญญาซึ่งเดิมไม่ได้มีการรับรู้โดยกลุ่มคนภายนอกสังคมอยู่แล้วนั้น ยังถูกละเลยโดยกลุ่มคนซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมเอง กล่าวคือ วิถีดั้งเดิมของความเป็นชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีญมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะสูญหายไปตามกาลเวลา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นแนวทางที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีญโดยการนำองค์ความรู้ทางด้านศิลปะและการออกแบบมาใช้ประโยชน์

จากประเด็นดังกล่าว การศึกษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรีญ รวมทั้งการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านป่าก่า เพื่อนำมาสู่กระบวนการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรีญ จังหวัดน่าน จึงมีความสำคัญในการที่จะสามารถอนุรักษ์ไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีญที่กำลังจะสูญหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศิลปวัฒนธรรมด้านโลกทัศน์และความเชื่อ

โลกทัศน์และความเชื่อของชาวชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีญนั้นมักดำเนินไปบนสังสารวัฏ หรือ การเวียนว่ายตายเกิด กล่าวคือ การดำรงอยู่ของชาวลัวะ-ปรีญ ไม่ว่าจะเป็นการเกิด การสืบทายาท หรือ การตาย ก็ล้วนแล้วแต่มีคติความเชื่อเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ อาจกล่าวได้ว่าการประกอบพิธีกรรมทางด้านความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงสิ่งอื่นใดในการที่จะกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตของชาวลัวะ-ปรีญ ซึ่งนอกเหนือจากความเชื่อแล้ว หลักธรรมทางด้านไตรสิกขา (กัลยาณมิตรกรุป, 2564) หรือ การพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา ก็ถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์หรือเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงผูกพันกับชาวลัวะ-ปรีญเช่นกัน กล่าวคือ ในขณะที่คติความเชื่อส่งผลต่อจิตใจและโลกทัศน์ กระบวนการพัฒนาไตรสิกขาก็เป็นเครื่องชักจูงพวกเขาในด้านของการกระทำ ส่งผลให้ชาวลัวะ-ปรีญเป็นผู้ที่มีความวิริยะหรือความเพียรพยายามในการกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สามารถผ่านอุปสรรคและสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ ด้วยประเด็นดังกล่าว ศิลปวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อของพวกเขาจึงถือเป็นมรดกและเป็นองค์ความรู้ซึ่งควรค่าอย่างยิ่งที่จะถ่ายทอดให้เป็นທີ່ประจักษ์ต่อสังคมในวงกว้าง

บทความนี้จึงต้องการนำเสนอกระบวนการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรีญ ไปจนถึงกระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์แหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่า โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างแบบเสนอโครงการศูนย์การเรียนรู้ที่นำไปสู่การต่อยอดเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ข้อมูลเชิงวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่บุคคลทั่วไปสามารถสร้างการรับรู้ถึงการดำรงอยู่และสามารถเข้าถึงได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมคุณค่าและความหมายของการดำรงชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีญเอง ในการที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งที่ได้มาทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของตน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรีญ

2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านปากำ และการจัดการพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

3. เพื่อออกแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมชนเผ่าลัวะ-ปรีย นำมาซึ่งการสร้างการรับรู้และความเข้าใจถึงการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ และการอนุรักษ์ไว้ซึ่งอัตลักษณ์และองค์ความรู้ของชนเผ่าลัวะ-ปรีย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งศึกษาข้อมูลด้านชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีย บ้านปากำ อำเภอปอเกือ จังหวัดน่าน เป็นสำคัญ โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวิธีการศึกษามีดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลในลักษณะทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยมุ่งศึกษาข้อมูลด้านอัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรีย รวมไปถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่ศึกษาภาคสนามเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในลักษณะปฐมภูมิ (Primary Data) ด้านองค์ความรู้ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชนเผ่าลัวะ-ปรีย รวมถึงบริบทแวดล้อมของบริเวณพื้นที่โดยรอบ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์ (Interview) 2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

3. โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นชาวเขาเผ่าลัวะ-ปรีย ประชาชนชาวบ้าน และบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรระดับท้องถิ่น จำนวนรวม 10 คน จากนั้นจึงนำข้อมูลทุกส่วนที่ได้รับมาเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งส่วนการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาด้านเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

3.2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analysis Induction) โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แล้วจึงนำมาตีความหมายให้สอดคล้อง เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุป ดังนี้

การจัดกลุ่มข้อมูล CLUSTER TOPICS

นำคุณค่าและองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาภาคเอกสารและภาคสนามข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มองค์ความรู้ (Cluster Topics)

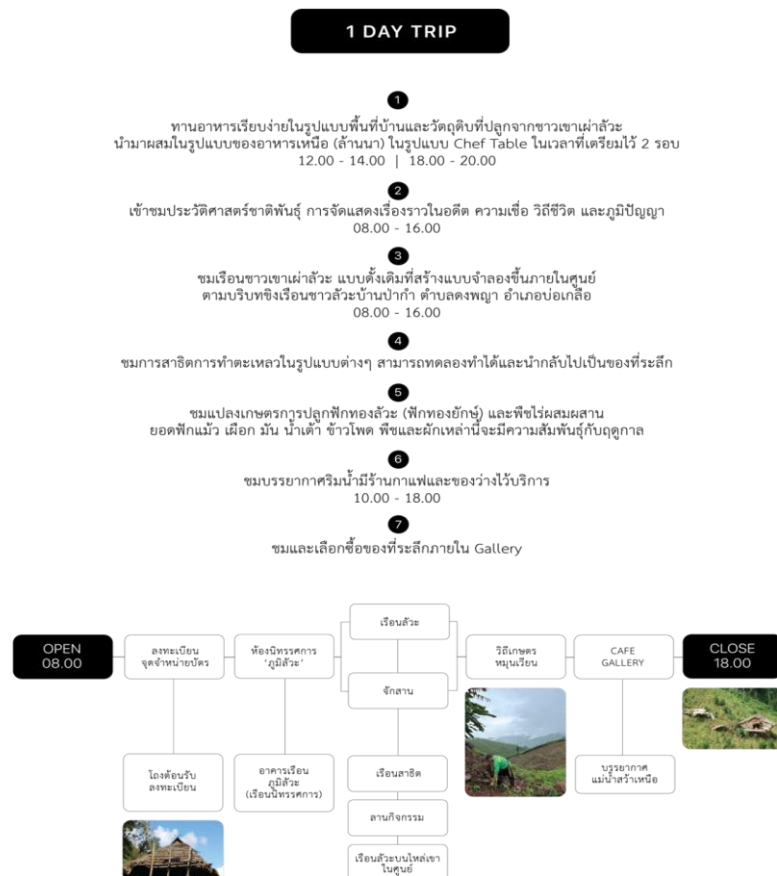
ชาติพันธุ์ ETHNIC ประวัติศาสตร์และความเป็นมา	ความเชื่อ BELIEVE ประเพณีและความเชื่อ	วิถีชีวิต WAY OF LIFE วิถีเกษตรกรรมและวิถีชุมชน	ภูมิปัญญา WISDOM รากฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
อาณาเขตและดินแดน ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ภาษาส่ว ครอบครัวส่ว การแต่งกายพื้นถิ่น การสืบสกุลช่วงแม่ 'วีรสงคราม' วีรบุรุษชาวส่ว	การถือผี ความเชื่อด้านวิถีเกษตรกรรม พิธีกินดอกแดงส่ว-ปรัย พิธีปลูกแยก ประเพณีกินข้าวแม่ ตะเหลว ปู่สะ ย่าสะ	การลำดับวัน วิถีเกษตรกรรม แหล่งน้ำแหล่งปลา อาหารท้องถิ่น เตาไฟ ฟิน ประเพณีการปลูกเรือน ข้าวกำ ข้าวเหนียว ฟักทอง ข้าวโพด เผือก มัน มะแขวน ผักกูด ใบค้อ ยอดมะระ	สถาปัตยกรรมเรือนส่ว เรือนพักชั่วคราว (ร่ว) การละเล่นลูกหวด การตีพิ / คัลเบระห์ การเล่ายั่ว (นิทานพื้นบ้าน) จักสานไม้ไผ่ กระบองน้ำ กระต๊อบข้าวเหนียว ชะลอม เล้าไก่ ไต้ถุนบ้าน การรูดข้าว การทำเหล็ก-มัดพรา เกลือ หวาย ต้นกำ หน้าคา เหล้าอุ

ภาพที่ 1 การจัดกลุ่มข้อมูล

4. การออกแบบ (Design) หลังจากได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ ของชาติพันธุ์ส่ว-ปรัย ผู้วิจัยจึงดำเนินการออกแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าส่ว-ปรัย ดังนี้

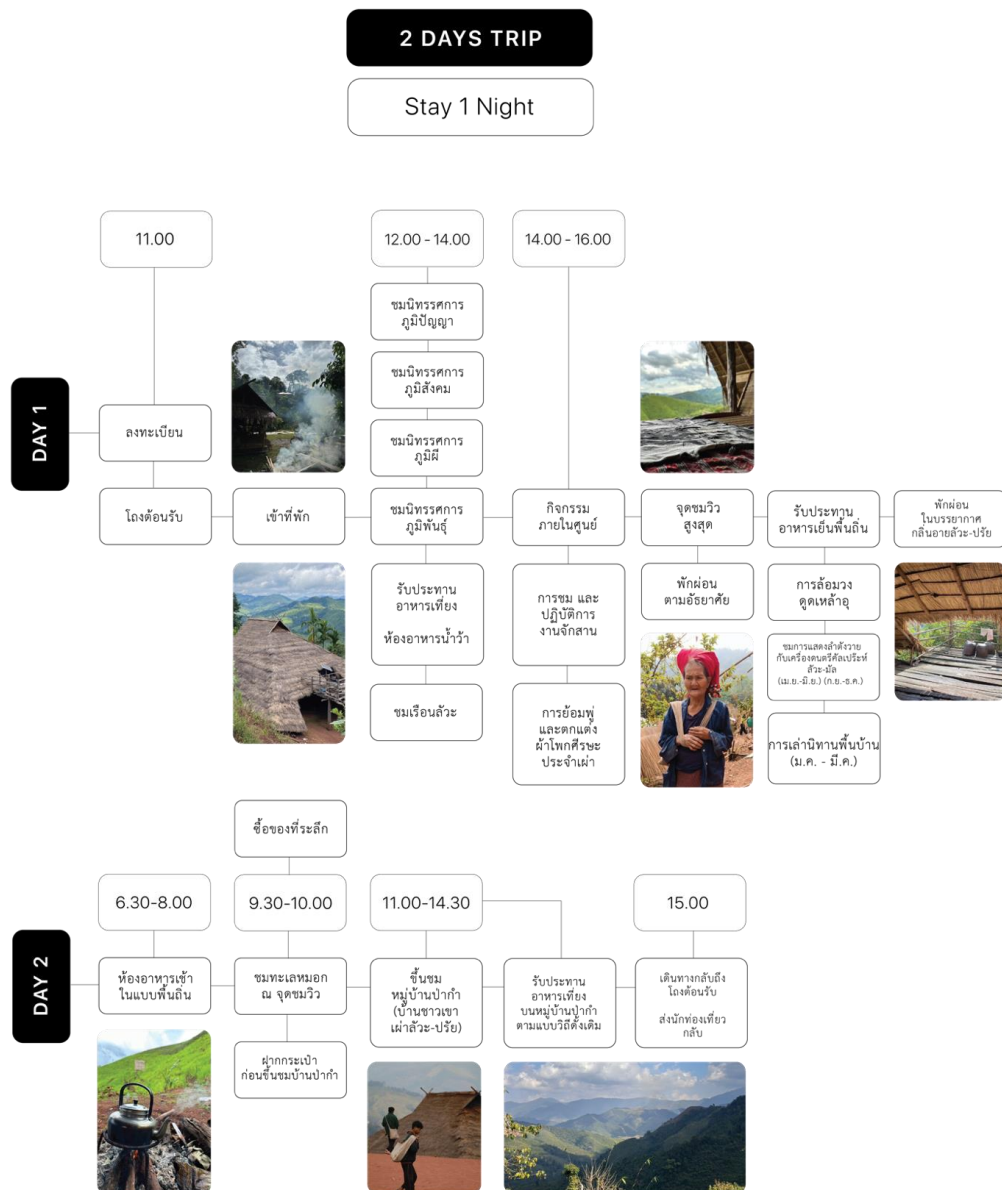
4.1 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ (Activities design)

4.1.1 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 1 Day Trip ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 1 Day Trip

4.1.2 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 2 Days Trip ดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 2 Days Trip

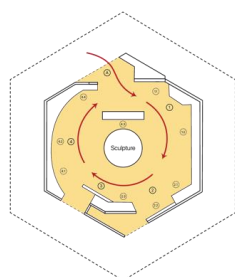
4.1.3 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 3 Days Trip ดังในภาพที่ 4

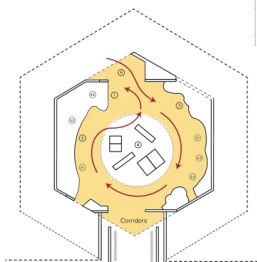
ภาพที่ 4 การออกแบบกิจกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้ แบบ 3 Days Trip
4.2 การจัดสรรพื้นที่ (Zoning and Plan) มีวิธีการดังนี้
4.2.1 การจัดสรรพื้นที่องค์ความรู้และแปลนภายในห้องจัดแสดง ดังในภาพที่ 5

“ภูมิลัะะ”

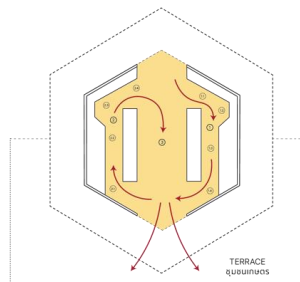
ศูนย์การเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัะ-ปรัย
จังหวัดน่าน

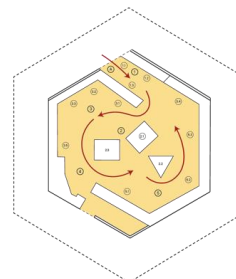
- แปลน**
ห้องจัดแสดงภูมิพันธุ์
- ① ทางเข้า
 - ② ยุคแผนที่ก่อนประวัติศาสตร์
 - 1.1 แดนดินถิ่นก่อนจะเป็นลัะ
 - 1.2 แหล่งโบราณคดี
 - ③ ตำนานลัะ
 - 2.1 โครงสร้างและประวัติความเป็นมา “ลัะ”
 - 2.2 โครงสร้างของสังคมและระบบชนชั้น
 - 2.3 ความสำคัญของลัะที่มีต่อดินแดนลัะ
 - ④ ภาษาลัะ
 - 4.1 การสืบทอด
 - 4.2 จำนวนประชากรและหมู่บ้านลัะ
 - 4.3 ชีวิตกันพื้นป่า
 - 4.4 เครื่องแต่งกายลัะดอกแดง

- แปลน**
ห้องจัดแสดงภูมิผี
- ① ทางเข้า
 - ② ผี
 - 2.1 หมอผี
 - 2.2 เณรน้อย
 - 2.3 การเซ่นผี
 - ③ การเซ่นไหว้
 - 3.1 ตะโพน
 - 3.2 ภาชนะเครื่องเซ่นไหว้
 - 3.3 ตำนานภูผาและย่าสะ
 - ④ เชื้อผี

- แปลน**
ห้องจัดแสดงภูมิสังคม
- ① ทางเข้า
 - ② โครงสร้างทางกายภาพ
 - 1.1 ที่ตั้งและภูมิประเทศ
 - 1.2 ลักษณะภูมิอากาศและการคมนาคม
 - 1.3 สาธารณูปโภค
 - 1.4 สภาพเศรษฐกิจ
 - ③ อาชีพ
 - 2.1 อาชีพหลักของชาวลัะปรัย
 - 2.2 การศึกษา
 - 2.3 การปลูกพืชหมุนเวียน
 - 2.4 นิทรรศการข้าว
 - ④ พระราชดำริ
 - 3.1 เศรษฐกิจพอเพียง

- แปลน**
ห้องจัดแสดงภูมิปัญญา
- ① ทางเข้า
 - ② ภูมิปัญญาการเกษตรเชิงชีพ
 - 1.1 การสัข้าว
 - 1.2 การรูดข้าว
 - 1.3 การจับปลาด้วยมือเปล่า
 - ③ ภูมิปัญญาการสร้างเรือน
 - 2.1 การทำคั้งไม้ไผ่เพื่อปลูกเรือน
 - 2.2 เือนลัะ เือนลัะ และลัะข้าว
 - 2.3 ภาชนะของเรือนลัะและเรือนลัะ
 - ④ เครื่องมือและจักสาน
 - 3.1 เกือก
 - 3.2 การทำไม้
 - 3.3 การจักสาน
 - 3.4 การทำกระบายน้ำพิกพา
 - ⑤ อาหารท้องถิ่น
 - 4.1 เดหลีพริกอาหาร
 - 4.2 เหล้า
 - 4.3 การปรุงอาหารลัะ
 - ⑥ ดนตรีและการละเล่น
 - 5.1 การละเล่นลูกไฟ
 - 5.2 การตีกลอง
 - 5.3 การทำลัะลัะ
 - ลัะลัะลัะ

ภาพที่ 5 การจัดสรรพื้นที่องค์ความรู้และแปลนภายในห้องจัดแสดง

4.2.2 การจัดสรรพื้นที่โครงการศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center Master Plan) ดังในภาพที่ 6

4.3 การออกแบบพื้นที่ภายในศูนย์การเรียนรู้ (Space Design: 3D Rendering) ดังที่ปรากฏในภาพที่ 7 - ภาพที่ 10

ภาพที่ 7 การออกแบบพื้นที่ส่วนต้อนรับ ในรูปแบบ 3D Rendering
ที่มา: ญัฐวุฒิ ศิริมงคล 2567

ภาพที่ 8 การออกแบบพื้นที่ภายในห้องจัดแสดงภูมิพันธุ์ ในรูปแบบ 3D Rendering
4.4 การออกแบบพื้นที่ภายนอกโครงการ (Space Design: 3D Rendering) ดังในภาพที่ 9

ภาพที่ 9 การออกแบบพื้นที่ภายนอกโครงการ ในรูปแบบ 3D Rendering

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรัย รวมไปถึงการศึกษาลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านปากำซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวลัวะ-ปรัย เพื่อนำมาซึ่งองค์ความรู้ในกระบวนการออกแบบแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรัย จากการวิจัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารด้านอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรัย ร่วมกับการลงพื้นที่สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า ชนเผ่าลัวะ-ปรัย บ้านปากำ ตำบลดงพญา มีอัตลักษณ์ทางด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ทั้งในแง่วิถีชีวิต ความเชื่อ สถาปัตยกรรม หรือภูมิปัญญา โดยสิ่งที่โดดเด่นและเป็นที่ประจักษ์ที่สุดนั้นคือด้านโลกทัศน์และระบบความเชื่อ ชาวลัวะ-ปรัยมีระบบความเชื่อด้านการนับถือผี (Animism) หรือการเชื่อในพลังอำนาจของธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งนับเป็นโลกทัศน์ใหญ่ที่ส่งผลไปถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมทั้งหมดของชาวลัวะ-ปรัย โดยจะเห็นได้จากกิจกรรมใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการเกิด ความรัก การแต่งงาน การสืบทายาท การตาย หรือแม้กระทั่งการประกอบอาชีพก็ล้วนมีเรื่องการนับถือผีเข้ามาเกี่ยวข้อง ชาวลัวะ-ปรัยมีการลำดับวันและปฏิทินเป็นของตนเอง โดยปฏิทินนั้นจะมีความผูกพันเกี่ยวเนื่องไปกับพิธีกรรมด้านความเชื่อต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับฤดูกาลทำการเกษตรของพวกเขา จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของความเป็นโลกทัศน์ของชาวชาติพันธุ์ลัวะ-ปรัย รวมทั้งศิลปะและวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ ซึ่งนับว่าทรงคุณค่า นำมาวางแผน และควรค่าที่จะอนุรักษ์ไว้ให้ดำรงอยู่คู่ชาติพันธุ์ต่อไป (ชลธิรา สัตยารัตนา, 2530)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จากการศึกษาข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่า หมู่บ้านปากำเป็นหมู่บ้านกลางเขาซึ่งมีความสำคัญในแง่ของการเป็นแหล่งธรรมชาติ บริเวณพื้นที่โดยรอบมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน สลับกับหุบเขาน้อยใหญ่ มีลำน้ำหรือลำห้วยกระจายอยู่โดยรอบและไม่ค่อยมีพื้นที่ราบมากนัก การสร้างบ้านเรือนของชาวลัวะ-ปรัยจึงเป็นไปในลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวซึ่งมีการปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมบนที่สูง จากประเด็นดังกล่าว หมู่บ้านปากำจึงมีความโดดเด่นในแง่ของการเป็นแหล่งองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของชาติพันธุ์ลัวะ-ปรัยซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ ในขณะเดียวกันการเดินทางเข้าถึงบริเวณพื้นที่หมู่บ้านก็สะดวกและไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอำเภอบ่อเกลือและอำเภอบัวมากนัก อีกทั้งยังมีบริบทแวดล้อมที่เงียบสงบ ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า บริเวณโดยรอบพื้นที่หมู่บ้านปากำมีความเหมาะสมในหลายประการที่จะจัดตั้งโครงการศูนย์การเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ ขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือบุคคลภายนอกได้มาเรียนรู้วิถีชีวิตและองค์ความรู้ของชาวชาติพันธุ์ลัวะ-ปรัย (สรรวดี เจริญชาศรี, 2559)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากการออกแบบแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรัยพบว่า ในขั้นตอนออกแบบและการจัดสรรพื้นที่ ผู้วิจัยสามารถจัดสรรพื้นที่ศึกษาองค์ความรู้โดยอิงจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) ภูมิพันธุ์ หรือ พื้นที่ทางชาติพันธุ์ 2) ภูมิผี หรือ พื้นที่ทางความเชื่อ 3) ภูมิสังคม หรือ พื้นที่วิถีชีวิต และ 4) ภูมิปัญญา หรือ พื้นที่ทางมรดกภูมิปัญญา โดยพื้นที่ทั้งหมดจะถูกบรรจุรวมอยู่ในแหล่งเรียนรู้ภายใต้ชื่อ ‘ภูมิลัวะ’ ซึ่งออกแบบภายใต้แนวความคิด

‘ศูนย์การเรียนรู้ในบริบทของถิ่นที่อยู่และแหล่งพักอาศัย (Residence)’ ซึ่งนำองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ-ปรี๊ดด้านการใช้วัสดุธรรมชาติในพื้นที่ ผนวกเข้ากับ ภูมิปัญญาและศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ลัวะ-ปรี๊ด ไม่ว่าจะเป็นการมัดเชือกและหวาย การสานตะเหลวไม้ไผ่ หรือการจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมภายในและภายนอก ส่งผลให้ศูนย์การเรียนรู้มีภาพลักษณ์และทัศนียภาพที่มีความสวยงาม ผ่งไปด้วยกลิ่นอายของความดั้งเดิมของความเป็นชาติพันธุ์และบริบทแวดล้อมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ โดยโครงการศูนย์การเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรี๊ดถือเป็นแบบเสนอโครงการที่สามารถนำไปต่อยอดในพื้นที่จริงได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสถาปัตยกรรม การจัดการพื้นที่ประโยชน์ใช้สอย หรือการจัดสรรพื้นที่องค์ความรู้และกิจกรรมภายในศูนย์

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาข้อมูลด้านอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรี๊ด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงประเด็นสำคัญด้านความเชื่อเรื่องการนับถือผีที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวลัวะ-ปรี๊ด พบว่า ระบบความเชื่อในไสยศาสตร์หรือโชคกลางของมนุษย์นั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อโลกทัศน์ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ชีวิตของกลุ่มคนหรือสังคมหนึ่งๆ กล่าวคือ คนกลุ่มหนึ่งใช้ความเชื่อในสิ่งๆ หนึ่งเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจให้สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้บนความไม่แน่นอนของสถานการณ์ในแต่ละวัน จนระบบความเชื่อเหล่านั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน เป็นห่วงโซ่ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจนเป็นอัตลักษณ์ประจำตนของสังคมนั้นๆ ในที่สุด สังคมไทยเองก็เป็นสังคมหนึ่งที่แม้ในปัจจุบันจะมีความก้าวหน้าทางวิทยาการไปมากเพียงใด หรือแม้แต่การมีพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมทางจิตใจ แต่ผู้คนส่วนหนึ่งหรือสังคมหนึ่งก็ยังคงมีความเชื่อในไสยศาสตร์เป็นที่พึ่งพิงทางความคิดและจิตใจอยู่มากและไม่ลดน้อยลง สอดคล้องกับเกษม เพ็ญภินันท์ ที่กล่าวว่า ไสยศาสตร์เป็นภูมิปัญญา เป็นระบบความเชื่อของมนุษย์ที่ตอบโจทย์ความต้องการทางใจและจิตวิญญาณ หน้าที่ของไสยศาสตร์ในสังคมสมัยใหม่คือการเป็น Spiritual Exercise ที่ช่วยให้มนุษย์เข้มแข็งขึ้น มีความหวัง และมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ในโลกที่มีความไม่แน่นอน (เกษม เพ็ญภินันท์, 2566) และสอดคล้องกับแนวคิดของกัญญา วัฒนกุล ความว่า สภาวะทางสังคมแบบไหนกันที่ทำให้คนหันไปหาที่พึ่งจากสิ่งเหนือธรรมชาติมากกว่าแสวงหาความช่วยเหลือจากโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ หรือจากคนในสังคมด้วยกันเอง? นั่นเป็นเพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันที่ไม่โอปอไม่เอื้อ และไม่มีสวัสดิการที่จะมาช่วยเหลือผู้คนเวลาที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤตหรือความเหลื่อมล้ำต่างๆ ถ้าเราอยากรวยเท่ากับคนรวย 10% ของประเทศ ดูเหมือนจะไม่มีทางอื่นเลยนอกจากต้องถูกลอตเตอรี่ (กัญญา วัฒนกุล, 2566) ซึ่งในทางหลักคิดด้านความเชื่อในสิ่งใดก็ตามนั้น จะเกิดผลดีในหน้าที่หรือสิ่งที่ทำลงไปไม่ได้เลยหากขาดการใช้ประโยชน์ของอิทธิบาท 4 หรือ หลักปฏิบัติสู่หนทางแห่งความสำเร็จ ซึ่งได้แก่ 1) ฉันทะ คือ ใจที่ศรัทธาและเชื่อมั่นต่อสิ่งที่กระทำ 2) วิริยะ คือ ความอดทน อดกลั้น และไม่ย่อท้อต่อสิ่งที่เผชิญ 3) จิตตะ คือ การตั้งใจให้มั่นต่อสิ่งที่กำลังกระทำ และ 4) วิมังสา หมายถึง การพิจารณาใคร่ครวญและทบทวนสิ่งที่กระทำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการกระทำที่สะท้อนออกมาผ่านการดำรงชีวิตของชนเผ่าลัวะ-ปรี๊ดนั้นก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงต่ออิทธิบาท 4 ได้อย่าง

ชัดเจน กล่าวคือ แม่ชาวลัวะ-ปรีจะมีประเพณีและความเชื่อที่แตกต่าง แต่ก็สามารถนำความเชื่อนั้นมาพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นได้โดยอาศัยหลักปฏิบัติของอิทธิบาท 4

2. การศึกษาข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หมู่บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่า ภูมิปัญญาการสร้างบ้านเรือนของชาวลัวะ-ปรีเป็นไปในลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวซึ่งมีการปรับให้เข้ากับธรรมชาติและบริบทแวดล้อมซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชัน สลับกับหุบเขาน้อยใหญ่ มีลำน้ำหรือลำห้วยกระจายอยู่โดยรอบและไม่ค่อยมีพื้นที่ราบ หมู่บ้านปากำ จึงมีความโดดเด่นในแง่ของการเป็นแหล่งองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของชาติพันธุ์ลัวะ-ปรี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวทางการปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ โดย อารีย์ นัยพินิจ ซึ่งมีใจความสำคัญว่า ในการที่จะปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสังคมการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์นั้นจำเป็นจะต้องมีหลายปัจจัยที่สำคัญประกอบกัน ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ การมีภูมิปัญญา หรือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการปฏิบัติจริง การสั่งสมประสบการณ์ และการสืบทอดกันมา จึงสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายสถานการณ์ (อารีย์ นัยพินิจ และคณะ, 2557) ทั้งนี้การนำภูมิปัญญามาแก้ไขปัญหา ยังสอดคล้องกับหลักการศึกษาศาสนาที่กล่าวโดย ป.อ ปยุตโต ความเป็นมา การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาถือเป็นการพัฒนาตน เพราะการพัฒนาตนก็คือพัฒนาปัญญาให้มีความรู้ที่เข้าใจในเหตุปัจจัยของกระบวนการแห่งเหตุผลที่มีในธรรมชาติ แล้วเอาความรู้นั้นมาใช้ประโยชน์ การแก้ปัญหาตามระบบวิธีเหตุผลนี้เราเรียกว่าหลักอริยสัจ 4 หรือ วิธีการแห่งปัญญาในระบบการแก้ปัญหาตามเหตุผล (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2531)

3. ในกระบวนการออกแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้ประสบการณ์ตามวิถีชนเผ่าลัวะ-ปรี ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาในรูปแบบของถิ่นที่อยู่หรือแหล่งพักอาศัย (Residence) ภายใต้ชื่อ ‘ภูมิลัวะ’ โดยการนำองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาผนวกเข้ากับภูมิปัญญาด้านศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีและประยุกต์ใช้ในงานออกแบบทางสถาปัตยกรรม เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ภูมิลัวะนี้มีทัศนียภาพและสภาพลักษณะที่มีความสวยงามและแฝงไปด้วยกลิ่นอายของความดั้งเดิมของความเป็นชาติพันธุ์และบทบทแวดล้อมทางธรรมชาติ สอดคล้องกับคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในโลกตะวันออก โดยบุรินทร์ ธราวิจิตรกุล ความเป็นมา สถาปัตยกรรมตะวันตกนั้นถูกสร้างขึ้นภายใต้แนวความคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถรักษาความสมบูรณ์ไว้ได้ตลอดไป โดยจะเห็นได้จากการที่อาคารโมเดิร์นจะมีความสวยงามก็ต่อเมื่อพื้นผิวอาคารมีความขาว ใหม่ และสะอาดเท่านั้น แตกต่างจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นตะวันออก เช่น ยุงข้าว ที่ไม่ว่าจะตากแดดลมฝนหรือเจอสภาวะการเปลี่ยนแปลงของเวลาอย่างไรก็ยังคงดูดีและงดงามขึ้นเรื่อยๆ ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าคุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมในโลกตะวันตก คือการเฉลิมฉลองความสะอาดสบายของการพักอาศัยและการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ที่โดดเด่นเหนือสภาพแวดล้อม ในขณะที่คุณค่าความงามของสถาปัตยกรรมในโลกตะวันออก คือการให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์และสรรพสิ่งในธรรมชาติ โดยมองว่ามนุษย์เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ การสร้างสถาปัตยกรรมจึงออกมาในรูปแบบที่อ่อนไหวต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงโดยการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีความคงทน

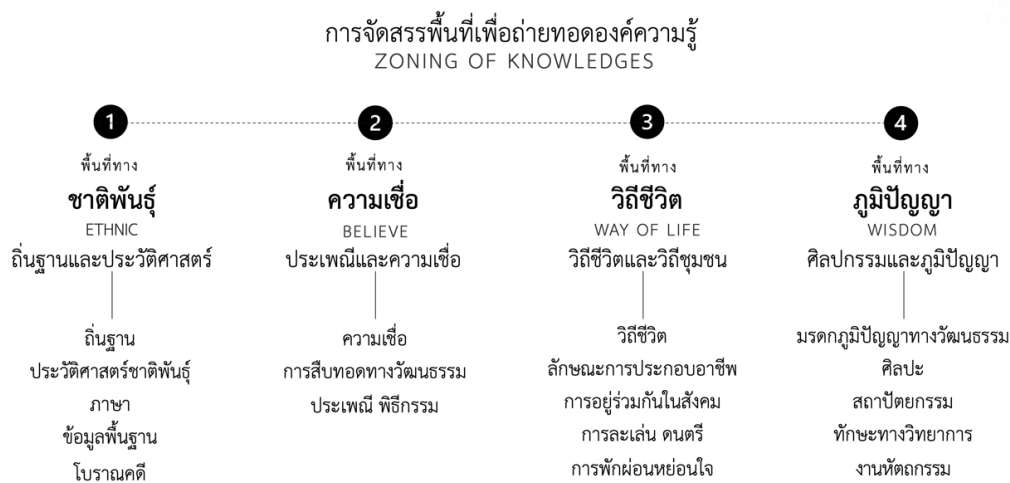
แข็งแกร่งในระดับหนึ่ง เพื่อให้มนุษย์ได้สัมผัสและมีความรู้สึกร่วมกับธรรมชาติ ได้ตระหนักถึงการหมุนเวียน เจริญเติบโต ความเปราะบาง การเสื่อมสลายและดับสูญ เหตุนี้ สถาปัตยกรรมตะวันออก จึงได้ก้าวข้ามมิติของ ‘สถาปัตยกรรมแห่งที่ว่าง’ ไปสู่ ‘สถาปัตยกรรมแห่งถิ่นที่’ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับวิธีคิดของรากวัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งใช้อธิบายแนวคิดของชาวตะวันออก ‘วะบิ-ซะบิ’ ซึ่งหมายถึง การเห็นความงามและคุณค่าของความไม่จีรัง ความไม่สมบูรณ์แบบ และไม่มีสิ่งใดคงทนถาวร และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง ‘ไตรลักษณ์’ ในพุทธศาสนาที่กล่าวโดยบุรินทร์ ธราวิจิตรกุล ความว่า ไตรลักษณ์ ว่าด้วยเรื่องการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของทุกสรรพสิ่งบนโลก ไม่มีสิ่งใดที่คงทนถาวร ในทางพุทธศาสนาหมายถึง สามัญลักษณ์ 3 ประการ กล่าวคือ ความธรรมดาของสรรพสิ่งทั้งปวง ได้แก่ 1) อนิจจลักษณ์ หมายถึง ความไม่เที่ยงและความไม่ยั่งยืนของสิ่งใด 2) ทุกขลักษณ์ หมายถึง ลักษณะที่ไม่คงทนอยู่ตลอดไป ทุกสิ่งจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามอำนาจของธรรมชาติ และ 3) อนัตตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามต้องการได้ เช่น ชีวิตและจิตใจ (บุรินทร์ ธราวิจิตรกุล, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรมของชนเผ่าลัวะ-ปรัย ผู้วิจัยได้ทำการจัดสรรพื้นที่เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. พื้นที่ทางชาติพันธุ์ เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ ได้แก่ ข้อมูลด้านถิ่นฐานหรือลักษณะทางกายภาพของถิ่นที่อยู่อาศัย ประวัติศาสตร์ทางชาติพันธุ์และภาษา ข้อมูลพื้นฐาน และโบราณคดี
2. พื้นที่ทางความเชื่อ เป็นการนำเสนอข้อมูลด้านระบบความเชื่อ การสืบทอดทางวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับวงจรชีวิต
3. พื้นที่ทางวิถีชีวิต เป็นการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะการประกอบอาชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงการเล่น ดนตรี และการพักผ่อนหย่อนใจ
4. พื้นที่ทางภูมิปัญญา เป็นการถ่ายทอดข้อมูลด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม ทักษะทางวิทยาการ และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาทิ งานหัตถกรรม

โดยทั้ง 4 ส่วนนี้ ถือเป็นแนวทางการจัดสรรพื้นที่ที่มีความเป็นแบบแผน มีความเชื่อมโยง และสามารถแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นชาติพันธุ์ได้ในทุกมิติ อีกทั้งยังมีความครอบคลุมทั้งลักษณะการจัดกลุ่มของศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ซึ่งอ้างอิงจากกระทรวงวัฒนธรรม

การจัดสรรพื้นที่เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้
ที่มา: ญัฐวุฒิ ศิริมงคล 2567

บทสรุป

นอกเหนือจากศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางภูมิปัญญาแล้ว ระบบความเชื่อ โลกทัศน์ หรือทัศนคติก็ล้วนเป็นคุณค่าและอัตลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาวลัวะ-ปรีายซึ่งสมควรที่จะเผยแพร่และอนุรักษ์ไว้ให้เป็นองค์ความรู้สู่ชาติพันธุ์ต่อไป การออกแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้ ‘ภูมิลัวะ’ จังหวัดน่าน ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมและการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทพื้นที่เพื่อการจัดสรรพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยจนเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ซึ่งอุดมไปด้วยองค์ความรู้ จึงถือเป็นโครงการที่สามารถนำไปสู่การรับรู้ การเกิดความเข้าใจถึงทัศนคติและวิถีการดำเนินชีวิต รวมไปถึงการมีส่วนร่วมและการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ-ปรีายในสังคมไทยได้ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งอัตลักษณ์และองค์ความรู้อันทรงคุณค่าซึ่งมีความเสี่ยงจะสูญหายไปตามกาลเวลาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยในครั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย หรือสำนักสถาปัตยกรรม สามารถนำองค์ความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมและการจัดสรรพื้นที่ประโยชน์ใช้สอยไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบทางสถาปัตยกรรมพื้นที่ในพื้นที่ยจริงหรือพื้นที่อื่นๆได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการต่อยอดการวิจัยในอนาคต

การนำแบบเสนอโครงการศูนย์การเรียนรู้ในครั้งนี้ไปพัฒนาและต่อยอดขึ้นในพื้นที่จริง จะสามารถสร้างคุณค่าประโยชน์ให้กับกลุ่มชาติพันธุ์และผู้คนในบริเวณพื้นที่โดยรอบได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านการส่งเสริมอาชีพ เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์ไว้ซึ่งอัตลักษณ์และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

- เกษม เพ็ญภินันท์. (2566, 31 ตุลาคม). *โครงการบรรยายพิเศษ 'อักษรศาสตร์สู่สังคม' ครั้งที่ 39.* (พิพัฒน์ กระแจะจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- กัญญา วัฒนกุล. (2566, 31 ตุลาคม). *โครงการบรรยายพิเศษ 'อักษรศาสตร์สู่สังคม' ครั้งที่ 39.* (พิพัฒน์ กระแจะจันทร์, ผู้สัมภาษณ์)
- อารีย์ นัยพินิจ และคณะ. (2557). การปรับตัวภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 7(1): 1-12.
- บุรินทร์ ธรานิจตรกุล. (2556). สัมผัสธรรมชาตินในงานสถาปัตยกรรมของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก. *วารสารโครงการประชุมวิชาการ BERAC 4*: 578-595.
- ประยุทธ์ ปยุตโต. (2531). หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/467/6>
- กัลยาณมิตรกรุป. (2564). *ไตรสิกขา-พระวินัยบัญญัติ*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มิถุนายน 2567 จาก https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=21056
- ชลธิรา สัตยารัตนา. (2530). *ลัเวเมืองน่าน*. จังหวัดน่าน: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- สรรวดี เจริญชาศรี. (2559). *เรือนลัเวเมืองน่าน*. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. มีนเซอร์วิซซัพพลาย.
- ศุภณีย์วิชัยและพัฒนากาทองเทียว. (2564). *สถิติการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน*. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 3 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.facebook.com/CTRD.CMU/posts/น่านสถิติการท่องเที่ยวสถิติการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน-สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวและร/1785574788266909>

